

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

În atențiunea conferențelor preoțești.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, acum împlinesc 25 ani de serviciu la catedra teologică din Arad și nici într'un an nu am omis ca pe cei veniți la cariera preoțească să-i luminez asupra viitorului ce-i așteaptă. Această expunere a greumintelor pastorale formau introducerile mele în studiul teologic.

Și nu am cruțat vorba grea asupra miseriei ce-i așteaptă în viață, hula și ocară și cununa de spini a martiriului, ca cei slabi de înger să se retragă dela această grea carieră și să rămână numai cei tari la inimă și cu profundă vocațiune. Numai acela să îmbrățișeze cariera preoțească, le ziceam, care are inimă eroică, de a se învinge pe sine și a lua Crucea patimilor.

Ceea-ce le-am prezis a și urmat. Mijloacele de comunicație au adus în sînul poporului fel de fel de tipuri demoralizatoare. Agenții întreprinderilor comerciale și industriale, ca lăcustele se năpustesc cu străine moravuri asupra poporului; sectarii îmbrăcați în haina smereniei și a pocăinței, sguduiesc în popor credința în cele sfinte. Agenții socialismului aduc cu vagoanele scrieri veninoase contra preoției; organele administrației politice viră politica în calea direcției pastorale; — ear' poporul, cu sarcinile insuportabile în spinare, trăsare la auzul glasurilor sirenice ale amăgitorilor, cari îl încungiuară — și auzi glasuri nihilistice: Nimic nu dăm, nimic și așa nici preotului birul și ștola, nici dascălului plată. Nimic, nimic, nimic...

Statul nu întreabă, că dă ori ba contribuție ori soldați, ci-i pune toba la casă, ear' pe fecior sub măsură. Cui nu-i place mănânce plumb. Preotul însă, fără putere esecutivă, stă înțeleștat; de el toți s'au lăpădat, până la unul. Și cu su-

fletul și cu trupul părăsit de ai săi, stă tîntă la săgețile multe, ca stelele cerului, cari în pept i-se aruncă de către dușmanii bisericeii. Și auzi oftări de: suntem martiri, perim, etc.

E greu, până la martiriu de greu, dar' tot nu perim. Cu acele mijloace de cari noi dispunem, ușor ne putem reculege, dacă ne vom pune pe lucru. Vorba e, că potopul ne-a aflat nepregătiți, cu candela stînsă, căci ne-am prea încrezut și n'am mai făcut deosebire între ce este lumesc și bisericesc. Dar' nu de acestea vou să vorbesc, căci nu încap în cadrul unui articol, ci de relele provenite din constituționalismul nostru. .. (= *hisoria. Nelu Rev. Prof.*)

Constituționalismul este un ideal între sistemele de guvernare, căci garantează libertățile membrilor, cari fac parte din acel organism. Dar tocmai în acele libertăți zace și greumîntul regimelor constituționale, căci aici nu numai unul sau altul poate abuza de binele public, ca în absolutism, ci mulțimea Fie-care poate exploata binele comun în interesul său, dacă moralitatea publică nu e destul de puternică, ca să suprimă aparițiile de abus. Așa și constituționalismul nostru, ni-a adus mult bine, ne este celătea sfîntă, în care ne apărăm legea străbună, dar trebuie să-i suportăm și consecințele părților slabe, desbinările ce le produc de sus până jos, luptele electorale și controversile din corporațiunile bisericești. Pentru-că de, aplicația lui de până acum nu a fost tocmai evanghelică.

Poate voi fi greșind, când zic, că și constituționalismul nostru bisericesc, precum a fost el până acuma înarmat și are oare-care parte în învrăjbirile de la sate, dar nici nu constituționalismul e de vină, ci oamenii cari au abusat de el. Acele abusuri de libertățile constituționale pot proveni dela popor, însă aceste nu sunt primejdioase, se pot localisa și suprima. Primejdioase și demoralizatoare sunt greșelile prove-

nite din partea preoților, și vorba e, că tocmai preoțimea să umble a nobilita moravurile constituționale, să nu sguđuie în popor încrederea către preot și să nu sguđuie respectul către instituțiunile bisericești.

Conferențele preoțești sunt chemate să facă și diagnosa boalelor constituționale. Ele trebuie să iee în desbatere casurile anormale, câte obvin în praxa constituțională și să reglementeze pe cei uitați de sine, ca purificarea din corpul preoțesc să se înceapă. Acestor conferențe preoțești ne permitem a le dedica următoarea esperiță luată din vieța constituțională:

Candidații și subminează reciproc autoritatea înaintea poporului, sugerând poporului cele mai negre culori despre o față bisericească; fac promisiuni, că vor absta dela obiceiurile creștinești avantajoase pentru preot; promit relaxarea taxelor legale. Cu un cuvânt, prostituiesc caracterul preoțesc și devalvează isvoarele venitelor legale preoțești; adecă propagă nihilismul între credincioși! Vă rog, să mă dispensați dela concretisarea acestor aserțiuni; căci nu am venit să compromit caracterul preoțesc, ci să-l îndeplinesc pe el.

Conferențele preoțești au datoria, a constata aceste deviațiuni și a suprima acest mijloc de demoralisare.

Îndoita curățenie ni se impune în executarea actelor constituționale astăzi, când poporul sugerat de curente sectare și socialiste, cearcă pete în chipul bisericeii.

Și dacă s'au lăpădat unii, slabi de inimă, ori neglițați bisericește, dintre preoți, să nu se lapede preoții unii de alții, căci oile perdute auzi-vor glasul păstorului celui bun și ear se vor întoarce. Numai păstorii să fie tari și la locul lor. — furtunile trec.

R. Ciorogariu.

Un memoriu

al lui

Moise Nicoară

de

Sever Seula.

Memoriu.

IV.

(Urmare).

Slovele sunt numai semnele sonurilor și sunt arbitrare, fără vre-o stricăciune, numai să fie conforme și conglăsuite trebuinții, adecă sonurilor. Nici o plasă de semne ca aste n'au contribuit nici nu vor contribui, la cultura unei limbi, că ele nu fac, nu alcătuiesc limba, etc. Gintele multifarie slave întrebunțează unele slove, altele litere, fără să încete acelea, fiește care

cu semnele sale obicinuite a-și cultiva limba și dialectul, și fără a se depărta dela basa care e slavă. — Nainte de 30 și căți-va de ani comisia împărătească în Arad (pe când io eram eu o înșelăciune și grozăvie neomenească dinadins *opăcit la Viena*) ademenit prin cine ști ce închipuiri și cuvinte amăgitoare și fără credință, poate și prin făgăduiale demonice, de *Diaconovici* și mai unii alții încă, care apoi au cumpătat cu toată scărbăvia pe unii mai cinstiți din cler, cât în secret au scris un act de Dumnezeu afurisit, prin care declară că rumăni vreau să primească și în școală și în biserică literele latinești, ș. al. și mi-se pare și cărindariu (nu țin bine minte). Pe preoți i-au înșelat, zicând că eu am cerut un asemenea înscris...

1) În 1818 după multe nefări scârname a puterii smărcit și mărșevit în suflet și trup, înturnându-mă acasă și înțelegând înșelăciunile aste fărdelege, precum pentru alte puncturi mai multe așa și pentru însemnațele am dat protestație fostului comisariu împărătesc Almási, care trebuie să se afile la varmeghea *Aradului*.²⁾ Mai multe în privința asta și altele din veci trecuți, nu e loc d'a le înșira aci, în pricina literelor. Înțeleptului puțin ajunge.

Zici să vin acolo să petrec zilele osădite între voi. Ți mulțumesc pentru darul aista, știind că purcede din inimă curată, însă și aceea-ți spun, că din inimă ludă și îmbulzită de simțiri duioase și vrednice de recunoștința mea. Nu știu ce aftați. Nici vouă vr'un bine, mângăiere, sau, precum zici, mântuire nu v'ar aduce asta; ear' mie! cu totul dinpotrivă. — Ear' zilele câte mi mai sunt scrise, le-oî petrece unde și cum va fi voia Celui de sus. Oasele mele tot vor fi gășind o palmă de țerîn, măcar și necunoscut, când ursitoarea mi va stinge lumina și A tot puternicul va pune capăt patimilor mele. Is părăsit de toți, afara de căți-va însuflețiți de simțiminte mai nalte și adumbriți de o lumină mai limpede, m'am străinat. Fie-le bine și iertate greșelele neprecepinții, a orbiciunii, a amăgirii, a *fricii* și așa mai departe. Io nu i-am cumpătat la nimică nici nu i-am ademenit fie-cum, și așa n'am a mai zice decât cu Psalmistul a glăsuî cu tâng și jale: „Cine să ducă cu mine tâng? Străinat mă făcuî, fraților mei, și prodit fiilor maică-mea“, — rugând pe tatăl ceresc, să le trimiță lumina cunoștinții și a înțelepciunii sale, să-i însule cu dragostea reciprocă, cu credință și cu nădejde, și să-i aibă supt pavăza îndurăciunii sale, spre întărirea dacă nu a căsii, înc'altele a somoniții lui Trăian.

Ceri s'fat. Unde era de dat, toți mă încunjurau, toți fugeau de mine. Amu-i târziu! Cum li-aș putea ajuta, când soartea nenduroasă și nedumerită, necredința, nestatornicia, virtelnicia, elicoșia și ponihoșia minților m'au adus la atăta, cât nici mie să nu-mi pot ajuta? Că am vrut și dorit a face vre-un bine pentru omenire și pentru neamul sărmănit cu totul, ceea ce am dorit în toată viața, și dacă n'am făcut nimica, asta nu-i vina mea, căci — n'am putut. Tatăl ceresc cel ce e atotputernic, fântăna bunătăților și cămara milelor va suplini frăgetăți și slăbiciuni omenești, trimițând ajutorul său ceresc prin mântuire, rășchiere și revărsarea razelor luminei cei limpezite, peste mormențurile sufletelor celor amurgite și a duhurilor ațipite în hăul nepăsului și a nesimțirei. Dar' dacă nu pot ajuta și folosi, dacă nu mă aflu în stare de a putea

¹⁾ Partea ce urmează de aci s'a alăturat la scrisoarea datată 21 Răpciuni 1850.

²⁾ Am căutat în Arhivul comitatului, dar n'am dat de urma »protestației.« — Poate să fi fost adnexată la procesul ce a avut Nicoară la 1819 și din incidentul căruia a fost închis.

da sfatul care s'ar conglăsuși cu conchiaturăile stărilor și vremilor de astăzi, așa, dorind a face încâtva încai destulare cererei voastre, primește de bine apriare curată a părerii mele în privința asta, încât numai după nădăite se poate aiepta mintea scurtă a judeca despre stări și lucruri așa încă prea puțin cunoscute.

Zică că s'a mândat sinod diețean. De asta pe cât vă fericesc p'atăta mă și bucur din inimă. Ear că măi toți sunteți aplecați spre despărțire de cătră întregimea trupului hierarchii noastre dreptcrezătoare, nu știu ce să judec și măi puțin încă ce să zic. Răpit în mirare, cuprins de voioșie au cufundat în pregătări și, dacă vreați să-ți spun, îngustiți și pătruns de frică, nu pot judeca, nu pocî alege nimica cu decidere. Dacă statul sufletului și a minții, cel-ce mijlocește înțelegința, într'o ațănare sau uițare aproape de nespus. *A desbina și a desfășia pe ușor conchiaturile strîmte*, a timpului d'acum cu a celui trecut, este multă, mare cutezare; și supusă la o răsponsabilitate netrecătoare, neiertată. *A desbrăna și a rupe d'odată* cu un cuvânt nefuntuit încă cu maturitate, în toata cuprinderea lui, *toate legămintele între prezentul și viitorul* este, cum mi-se pare, în toate privințele un greș atât de manii și contra toată înțelepția, cât eu nici-când n'aș voi să fiu părtaș la o asemenea lucrare și a mă sumeta censurei critice judecări și doară negreșit osindei celor d'aproape următori. Doi tot-de-una fac și pot măi mult decât unu, omnibus aequitibus și așa prin conchiere, trei măi mult decât doi. Să ați fost slabi în neam, limbă și lege, făcând din totul sau întregul cu Sirbii o parte însemnată, au pute-ți fi măi puternici fiind despărțiți de ei și perzind din acea parte a singelui vostru a purii cu cea măi dururoasă jertvă o mare și preasimțită parte? ... Caută alungul Dunării dă o ochiată cruciș carmeziș peste Banat, vezi doară și mezieșile Murășului, treci cu oblică repede toate familiile rumâne și sirbe, ca și cum închegate prin sângele însurăciunilor și a nașterilor, măi apoi pune în cumpănă starea statistică a Voivedinii¹⁾ și a numărului de rumâni într'insa, și apoi rumegându-le toate, judecă și vezi, ce ți-a spune înțelepția și înțelepciunea. Din părți desbinate, destrămate și desșirate scotoești a alcătui un întreg solid, țepăn, virtos, stătătorii? Pe ce temeiu? Glasul hărpiselor curind și după plac se răsulă precum cu ușor și răsună. Măi trebuie și altceva, ce vă deeste cu totul, precum măi multe altele, cele-ce, după cum se silesc din veci și doresc unii, ar trebui încă în veci să vă lipsească. Au gândiți că un Raț — ? un Șaguna — — ? un Hacman...²⁾ (intreabă dela bucovineni, semnificarea cuvântului) vor avea măi multă putere decât ce a avut archiepiscopul dreptcredincios a 11 diețese ortodoxe, armat cu drepturi bisericești, morale, fizice, țivile și politice? zice-vor doară, ameițiți de fumul unirii, Dumnezeu și ce și măi ce. Io n'am ce-ți grăi la aste, că nici timpul nu mă iartă, decât să citiți timplele episcopilor Clain și Maior și apoi ceva despre „Săborul cel mare a Episcopului Făgărașului:“ Foaie din 1843 Nr 4. — 25 Gheuarie, Bariț. Historia bisericească lui P. Maior (cătă-i tipărită; din alui Clain nu-mă este

¹⁾ Amintindu-și de prerogativele lor dela 1790, Sirbii sau adunat la 15 Maiu 1848 în Congres la Carloveț și au cerut voivodină independentă, în Banat. Li-a dat curăgiu la această pretenție și împrejurarea, că Croația, Fiume și litoralul mării Adriatice, între anii 1815—1822 formaseră »regatul illyric« al Habsburgilor, — care putea să fie reinviat și mărit cu voevodatul banatic. — Dar prea îi credea Nicoară tarî pe serbi, carî, pe el, de fapt, l'au sdrobîț; dar evenimentele istorice ulterioare ni-au arătat, ce slabi au fost dênșii, și azi vedem cât de rău au ajuns.

²⁾ Episcop ortodox în Bucovina, în urmă mitropolit.

nimică știut) încă poate de cunoștința săgaciului cetitor despre starea rumânilor de măi mulți veci încoace și despre cauzele nefericirii lor, precum și suplica transilvanilor către I. Leopold din 1791.¹⁾ — Deci nu tot răul vă vine dela sirbi, nici cel măi mare. Ține bine minte: Voi sunteți între două flacări și între două neamuri au gurgoaie, să nu vă va arde una, vă va frige alta; de nu veți fi inecați de unul, veți fi înghițiți de celalalt. — Aceasta-i ținta și nēzul neațipit de veci. Și amăgiți cu toată iscusința și acuția jevriilor și prileștiți (?) prin ademenirea vorbelor îndulcitoare și prelinsuroase de o avenire sclipăreață, zidită numai pe fum și abure, ameițiți aceea zic, fi vor în stare d'a vă scăpa din prețipul de care sunteți meniți? Io precum n'am fost nici într'o clipă a vieții nici sirb nici sirbit, așa n'am fost, nu sum și nici voi fi altă-ceva decât rumân. Dar despărțire de sirbi (precum o vreau unii) nici odinioară nu o am voit și nu o am putut voi, dorind binele neamului meu. Dar am dorit conservarea drepturilor, care sunt a legii pravoslavnice neclintite, deci prin urmare, a ambelor nații, — — intemeierea drepturilor ce se cuvin unui neam, limbă, cultură și cinstei sale, ca să poată avea din sinul său bărbați vrednici în toate slujbele, țugrijiți, destoinici și insuflețiți pentru toată bineestirea a legii și a naționalității. Poți numi gintea care a călcat toate drepturile omenești, zeești, religionarie, civile și politice, a rumânilor? De ti-î ține numai de hierarhia sirbească, cu cât-că foarte păcătoasă, faci mare smintă, căci nu spuî adevărul; ai însă sfintă dreptate, zicând, că măi mult încă au făcut toate celelalte convecuitoare într'o spiță cu mult măi presusită. Sirbii încăi au scutit sânta biserica dreptcrezătoare, și concheise, rumânătatea vrind nevrind; almintre demult se schimbă fața circumstărilor de tot și astăzi nu măi aveai archiereu rumân. — Zice-va unu și altu, sirbii nu lă-sau nici pe un rumân să ajungă la vr-o slujbă au post măi însemnat s. a. Așa-i; da spune-mi care era vrednic de un asemenea post și care se străduia a fi vrednic de aceea? Spune-mi și anume, căți? ... și care sunt vrednici de posturi măi nalte, și cine se îngrijește d'aici ca să se facă mal mulți vrednici — ? — !!! Dacă nu măi departe, 35 de ani țiar putea da răs-puns răs-picat la asta. Io socot că rumânii cu sirbii pot și trebuie să trăiască în dragoste și unirea cea măi strîmtă, păstrandu-și fieștecare dintre ambele părți drepturile sale în olițuri, cultivarea limbei, ș. c. l. Păstrați-vă drepturile cu toată sfințenia și puterea vieții, și fi alui Dumnezeu

M. Nicorescu

iubindu-te pe necunoscute din
inimă curată.

La chestia glasului Triodului.

(Reflexiuni de G. Ciuhandu.)

Au măi reflectat și alții la chestia glasului Triodului, în coloanele acestui organ bisericesc, fără să se fi decis aceea. Practic se poate aceea dovedi prin faptul, că și azi, pelângă cei cari știu ca normativ în chestia glasului dominant seria glasurilor învierii, mai sunt și de aceia (și poate cei mai mulți) cari — fără considerare la glasul Duminecii premergătoare Triodu-

¹⁾ Suplex libellus Valachorum.

lui și respective fără considerare de nu-s, sau de sunt, în ce număr sunt între Triod și Dumineca XXXII după Rusalii Duminecile intercalare, — întra în Triod *tot-de-una* cu glasul VIII.

O declar din capul locului, că eu nu m'nsir între acești din urmă, ceea-ce se va face evident și din reflexiunile ce las să urmeze.

Mai declar și aceea, că nu voi silii pe cetitori să mă urmărească în espunerea motivelor istorice, cari s'ar putea scoate din istoria cărților rituale privitoare la aceasta chestie, motive cari foarte îndreptățit și-ar reclama, de altfel, loc în discuția asupra glasului Triodului. — Intenționat le las acestea la o parte, d'ocamdată și în lipsă de timp, pentru a ne restrînge numai la motive scoase *exclusiv din cărțile rituale*, — ceea-ce va face, de sine înțeles, ca discuția — mai restrînsă în cadrele sale, dar pusă pe singurul punct *real* de mînecare, adecă pe al cărților rituale — va fi mai ușoară pentru înțelegere. Spre acest scop din-adins n'am recurs la vr'un op *teoretic*.

Aceste — pentru orientare.

Ar fi acum, să ne dăm seamă: Din ce motiv pornesc cei-ce vor, ca stadiul Triodului să se înceapă *tot-de-una* și între ori ce împrejurări cu glasul VIII?

Se leagă aceștia orbiș de indicațiunile ce le dau evangelistarele vechi. Și o fac dênșii aceasta fără a-și da seamă, întâi de toate, de rostul restimpului intercalat dintre Dumineca XXXII și Triod, când adecă el și există.

Acest restimp poate și lipsi de atâtea ori, de câte ori anume nu există ca atare Dumineca după Botez, ci trece de Duminecă prima a Triodului (când adecă Paștile cad în 22, 23 ori 24 Martie).

Așa dar timpul sêrbătorii Paștilor determină existența sau neexistența acestui interval intercalat, precum și numărul Duminecilor, deci și al evangeliilor adause între Dumineca XXXII d. R. și Triod.

Paștile adecă, în ciclul de 35 de zile, începător cu ziua de 22 Martie, se pot pogori până inclusive la 25 Aprilie, și astfel atrag cu sine și Triodul dela 11 Ianuarie până la 15 Februarie, dând loc la mai multe ori la mai puține Dumineci intercalare.

Deci, după-cum se sêrbează Paștile în ciclul de 35 zile mai departe de 22 Martie (deci mai aproape de 25 Aprilie), tot pe atâta va sta și Triodul de departe de Dumineca XXXII după Rusalii. Prin urmare: când Paștile vor cădea la începutul acestui ciclu, atunci nu mai avem a face cu evangeli intercalare.

Dacă, în urma acestora Duminecă XXXII după Rusalii are glasul VII, precum îl și are, e foarte esplicat, de ce Dumineca Vameșului și a

Fariseului, care în acest caz urmează *îmediat unei Dumineci cu glasul VII*, are glasul VIII. **Numai acest caz** l-au avut în vedere cei-ce la *edițiile vechi ale evangeliilor*, au ținut să continue seria indicației glasurilor, dând Duminecii Vameșului glas VIII, ear celor următoare — glas 1, 2, 3 și așa mai departe. Că *numai* acest caz s'a avut în vedere ca d. es. la Evangelia de Râmnic dela 1746 și la celelalte evangelistare vechi, se face evident și de acolo, că alți competenți din zilele noastre au privit chestia tot astfel și au espriat aceeași socotință ca bunăoară la Evangelia de București, editată la 1888 cu aprobarea Sfântului Sinod; aceasta deși are indicația glasurilor până inclusive Dumineca XXXII la Dumineca Vameșului și de aici încolo acum *nu* mai indică glasul Duminecii, ar fi fost aceasta un nonsenz, cum nonsenz rămâne a susține glasul VIII *ca stabil* la Inceperea Triodului, pentru simplul motiv că edițiile vechi ale evangelistaselor n'au ținut să fie destul de clare în privința aceasta.

Cu aceasta, cred, devine esplicat: când are Dumineca Vameșului și Fariseului glasul VIII; și tot așa cred, nu se va putea zice, că nu s'a esplicat: de ce avem indicația glasului Duminecii încă și în cursul Triodului la evangelistarele vechi.

Rămâne acum, să se invoace și alte motive pentru a dovedi, că Triodul nu începe cu glasul VIII al Octoichului.

Va trebui deci, întâiu, a ne face socoteala cu rațiunea anului liturgic și în legătură de acesta eu rațiunea serviciului Învierii în genere, și în special în decursul stadiului Penticostarului și al Octoichului; apoi cu rațiunea Triodului ca un period al anului liturgic, precum și cu aducerea în legătură a Duminecii XXXII dinainte de Rusalii cu serviciul Triodului.

* * *

I.) **Anul liturgic** întreg e determinat de sêrbătoarea Paștilor. Aceasta dă tonul întregului an liturgic.

Precum Învierea Domnului este minunea minunilor, tot așa și serviciul rînduit întru preamărirea acestui moment se repețește, se înțelege, în cadre mai restrînse, în toate celelalte Dumineci ale anului, ca și serviciu al învierii.

Dacă se ține cont ca acest moment dogmatic, învierea Domnului, să fie prăznuită în toate Duminecile anului, și dacă avem deja o serie a glasurilor învierii, apoi atunci și motivele etice pentru estinderea acestei serii a glasurilor peste întreg anul liturgic, e pe partea noastră.

Dar' las' că pe lângă motivele etice mai sunt încă și cele de ordine estetică. Ce frumseță ar exista în cultul bogat al bisericei noastre a Rêsăritului, dacă nu ar fi străbătut de re-

gularitatea și ordinea ce 'i-o croește tocmai ziua învierii Domnului, Paștile, cari și mai mult — leagă de sine în mod organic toate celelalte Dumineci de peste an?!

Continuitatea și adevărată întinderea cultului învierii Domnului peste Duminecile întreg anului liturgic, tocmai învoalvă în sine aceasta ordine, ce nu se poate combate nici cu motive dogmatice și nici cu estetice ci tocmai din contră, numai sprigină.

Altcum de s'ar suporta aceasta afirmațiune cătră starea reală a lucrurilor, cât pentru chestia noastră, Triodul încă ar trebui să aibă același rang dogmatic-liturgic deci și aceeași independență liturgică, pe care o are și Penticostarul (care înlătură serviciul sfinților, punându-l la Pavecernită, până-ce Triodul asta n'o poate). — Mai departe Penticostarul, *prin dela sine putere* se lasă stăpănit de glasul învierii, într'o ordine stabilită (ceea-ce Triodului îi lipsește cu desăvârșire, cum vom vedea mai jos).

Rămâne deci, după acestea, a se accentua, că rațiunea unității de timp ce o numim an liturgic, consistă nu numai în continuitatea cultului învierii Domnului în toate Duminecile de peste an, *ci și în regularitatea* ce are a se observa în esecutarea acestui cult, ear regisorul, *îndreptarul acestei ordine* sau regularității, nu poate fi altul decât *tocmai glasul învierii* (numit glas dominant) *în serie neîntreruptă*, peste toate Duminecile anului, *așadar și sub durata Triodului*.

În celea de până aci, cred, toți putem fi de acord.

(Va urma).

Amvonul bisericii gr.-ort. române.

Predici pentru toate Duminecile, sârbătorile și praznicele de peste an.
de

Ioan Nicorescu.

preot-profesor seminarial în Arad.

În două tomuri

Tomul I.

Predici pentru toate Duminecile de peste an. Arad, 1902. Tiparul tipografiei diecesane. 476 pag.

Dare de seamă

de
Prof. Dr. T. Tarnavski.*

Din cuvântările d-lui Nicorescu au apărut până acumă — după-cât mi-i cunoscut — numai tomul de față, care cuprinde predici pentru toate Duminecile anului bisericesc și anume nu

*) Reproducem cu plăcere în ziarul nostru recensiuina distinsului profesor dela facultatea teologică din Cernăuți, care prețuiește în chip elogios munca vrednicului nostru preot și profesor I. Nicorescu.

Ne simțim cu atât mai măguliți printr'aceasta, cu cât părintele Nicorescu și-a început cariera sa de scriitor de predici în coloanele acestui ziar.

numai pentru Duminecile de rând, ci și pentru Dumineca Paștilor, a Floriilor și a pogoririi spiritului sfânt, precum și pentru Duminecile înainte și după înălțarea onoratei cruci, înainte și după nașterea Domnului, înainte și după botezul Mântuitorului. Din toate predicile d-lui Nicorescu se vede că autorul poșede darul elocinței și e pătruns de entusiasm sfânt pentru premărirea lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor. Predicile Domniei-Sale se desting prin abundență de idei și prin o formă corectă în privința omiletică. Argumentațiunile sunt logice, clare și stringente, reînfrângerile puternice. De s. Scriptură a vechiului și noului testament și de scrierile s. părinți autorul se folosește — cum se cuvine unui vestitor adevărat al cuvântului D-zeesc — cât se poate de adese-ori. Exemple, asemănări, fapte din istoria sfântă și cea profană, și adese-ori și din istoria română, precum și aplicațiuni corăspunzătoare, dau predicelor multă varietate, le fac așa zicând interesante și deșteaptă și susțin atențiunea auzitorilor. În scurt zis de predicile d-lui Nicorescu, cuvântătorul bisericesc se poate folosi ales de bine; ele arată pretulindene o dispozițiune clară și o tratare solidă a materiei omiletice și ce e lucrul principal, influențează cu putere asupra inimei cetitorului. Cu deosebire mi-au plăcut predicile pentru Dumineca a 6, după Paști, a 3, 5, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 25, 26 și 31 după Rusalii, pentru Dumineca înainte și după Botez, pentru Dumineca fiului rătăcit, a 3 și a 5 a paresimilor.

Aceea ce totuși ași avea de observat în contra predicilor d-lui Nicorescu, fie resumat în următoarele puncte:

1. Era de dorit, ca materia dogmatică să fi fost tratată mai mult, căci afară de unele puține predici, în cari numai în parte se trătează materii dogmatice (b. o. predica pentru dumineca a IV., a IX și a XXIX. după rosalii, pentru dumineca după botez, a fiului rătăcit și dumineca I. a paresimilor), în toate celelalte predici materia omiletică e luată numai din morala creștină.

2. În unele predici tema nu e tocmai corect formulată (b. o. în predica pentru dumineca a II. după paști, pentru dumineca înainte de înălțarea onoratei cruci, pentru dumineca 28. și 31. după rusalii), în altele deducerea ei din pericopa zilei sau din text cam silită (b. o. în predica III. după paști, a 2. 28 și 30 după rosalii) și earăși în altele tema nu e dezvoltată cum se cade (b. o. în predica pentru dumineca X., a XV., XXIII. XXIV, și XXX, după rosalii, pentru dumineca înainte și cea după nașterea lui Cristos și pentru dumineca II. a paresimilor).

Epilogurile în cea mai mare parte se cuprind numai din simple rugăciuni; pecând recapitulațiuni, consecințe, aplicațiuni și îndemnări, cari fac cuprinsul propriu al încheierilor numai arareori se află.

4. Deși autorul zice în precuvântare, că predicile sale nu sunt scrise în stil de tot poporal, totuși ar trebui în predicile, cari în prima linie sunt menite pentru poporul dela țeară, să nu provină neologisme ca cele următoare: adresa, moment, ocupa, motiva, epitet, condițiune, remunera, existența, considera, spectacul, conduită, recepta, memorabil, constata, orienta, asurpa, dictatură, dispută, coincidență, picta, garanță, deobliga etc. Așisderea expresiuni, cari nu sunt cunoscute pretutindene în acea însemnanță, în cari s'au luat, ca: obidare, știri, natul, încopcia, precum și slavismele: pristolul și spovedi și cuvântul trivial: curvării, au putut fi înlocuite cu altele, cari sunt ori mai cunoscute, ori mai românești ori cari nu contrazic demnității stilului predicatorial.

5. Cum citatele biblice sunt induse cu nominarea cărții din care sunt luate și cu capitoul și versul, așa ar fi fost de dorit, ca în asemenea mod să fi fost induse și citatele întrebuițate din scrierile s. părinți. La înducerea părinților s'au strecurat însă și oare-cari neexactități. Așa se induce simplu un părinte Ciril și altul Grigorie, fără ca să se spună, care Ciril sau care Grigorie; fericitul Augustin figurează totdeauna ca sfânt, tofașa istoricul Eusevie și Clemens din Alexandria. La predicile pentru duminica II. a IV. și a V. a pasesimilor am fi dorit, ca autorul în introducerea sau intrarea predicilor acestora să fie amintit măcar cu puțin cuvint, a cui memorie petrece biserica în duminicile aceste.

6. Autorul a greșit dacă crede că rugăciunea amvonului la s. liturgie e a s. Ioan Chrisostom, căci compunătorul rugăciunii acesteia e s. Vasilie cel Mare. Tot-așa nu e corect a zice: »Cu înțelepciune dreaptă să ascultăm...«, deoarece provocarea aceasta sună în limba greacă: *Σοφία ὀρθοί*. Neîntemeiaia este și afirmarea autorului, că simbolul credinței dela sinodul I. ecumenic până în ziua de astăzi se vestește credincioșilor în biserica noastră la s. liturgie, de oare-ce introducerea simbolului credinței la s. liturgie a urmat mai târziu și anume deabia pe la finea secolului V., mai întâiu în biserica din Antiochia și apoi în decursul secolui VI. și în celelalte biserici orientale.

7. Nu putem fi conțeseși și cu părerea autorului exprimată în propusăciunea de pe pag. 154; »De se închipuia diavolul sub forma altui animal în raiu, nu putea așa de ușor înșela pe Eva, să păcătinască prin mâncare, ci sciind el, că sub chipul șerpelui, care de altcum e o vietate

plăcută, prea ușor o va înșela, a luat chipul șerpelui... și tot-așa nu putem aproba din punct de privire al exegesei istorico-literare, care e dominantă în biserica noastră, explicarea alegorică a locului din cartea III. a lui Moise (17, 4—7 spag. 513). Nu tocmai potrivită ni-se pare a fi și asemănarea din predica a XVI. după rosalii: »Precum căutați vitelor voastre pășune și grijii de îngrășarea lor, ca să trageți la vremea sa dobândă, așa căutați și de fiii voștri să-și îngrășe mintea cu învățatura...«

În urmă nu putem să nu facem pe autorul, care după cuprinsul predicilor sale seamănă să fie pesimist mare, luător de seamă, că, deși credința și năravurile creștinilor noștri lasă mult de dorit, nu e consult — ba poate să fie chiar dăunacios — a generalisa lucrul în privința aceasta. Așisderea nu e consult a vorbi tot în persoana I. și a II, în loc de în a III., când amintești de păcate și fărădelegi comise din partea unora din frații noștri. Drept exemplu în privința aceasta fie aici induse numai următoarele locuri.

Pag. 19 (Duminica paștilor). »Pe cât e acest praznic de luminat, pe atât e creștinul nostru cu toată necuviința și receala față de învierea lui Cristos... Creștinul nostru... lovește pe Iisus cu trestie plină de oțet... vine la biserică în ziua paștilor îmbuibat de mâncări și beuturi și așa așteaptă cu nerăbdare sfârșirea slujbelor. — Pag. 71 (Duminica pogoririi spiritului s.). Toată viața voastră, fiilor, numai a creștin nu seamănă, ași trebui zile întregi să-mi iau, ca să vă clevălesc păcatele voastre... toți dearëndul v'ați perdut rușinea, v'ați perdut mintea... Pag. 84. »Aceasta e răspunsul (adecă un răspuns mincinos) și al creștinului de astăzi. Nici unul nu se apropie de scaunul mărturisirii, ca acolo să grăiască adevărul: Am păcătuit...« Pag. 113. »Cum ne arătăm noi față de Domnul? Mai reî nu putem fi, mai neînțelegători nu ne putem arătă... noi creștinilor nici că mai rugăm pe Domnul, ci-l desprețuim...« Pag. 217. »Trec creștinii dearëndul pe lângă crucile sfinte, fără de a-și descoperi măcar unul capul și a-și însemna față cu semnul crucii...« Pag. 318 »Partea cea mare din creștini nici nu se apropie de s. cuminecătura și abiă o seamă din ei se împărțesc, însă și aceștia cu nevrenicie...« Pag. 320 »Nici nu știu fost-au fariseii și cărturarii atât de stricați, cum sunt creștinii bisericii noastre de astăzi... «Pag. 322» Toți creștinii ținem s. comunicătura de ceva neînsemnat și fără nicici un rost...«

Acestea aș avea de observat cu privire la predicile apărute ale d-lui Nicorescu. Se înțelege de sine, că observările aceste nu alterează mult prețul lucrării, care fără îndoială e bună și merită să ocupe un loc onorific în literatura predicii.

bisericeii ort.-române. Felicităm pe autorul la opul de față și așteptăm cu interes viu apariția tomului II, care va cuprinde predici pentru serbătorile de peste an.

(» *Candela* »).

Avis D-lor Învățători!

La dorința și stăruința mai multor D-ni colegi m'am hotărât să tipăresc liturgia mea pentru corul școlărilor pe 2 voci în ediție populară, în format mic legat elegant, ca manual în mâinile școlărilor. La cele ce deja conține liturgia mea, voi mai adaug unele imne bisericești (irmoase, pricezne etc), precum și răspunsurile funebreale la înmormântări. Ear la începutul broșurei voi tipări câte-va lecțiuni pentru cunoașterea notelor, ca elevii să le cunoască, și să se știe orienta în noul sistem al cântărilor. Cei ce s'au folosit de liturgia mea și poate au aflat unele scăderi, sunt rugați să binevoiască a-mi comunice observațiile D-lor, ca după putință să țin cont de ele, la noua ediție. Doritorii de a avea aceasta ediție a liturghiei mele pentru școlari, să binevoiască a mă avisa pe o cartă postală, câte exemplare abonează pentru școlari? Prețul unui exemplar va fi cel mult 60 fil (30 cr). Dacă vor încurge abonamente destule, prețul poate fi eventual scăruțat. Prețul se plătește la primire. Indată ce voi avea abonamente destule, pun cartea sub tipar.

Arad, Mărțișor 1904.

Nicolae Ștefă
învățător

Fejsze útcza 32.

CRONICA.

* *Hirotonire.* Duminecă la 15/28 a fost sfințit intru preot diaconul Vasilie Moga.

* *Examen de cvalificațiune preotească.* Luni la 16/29 Februarie s'a ținut examenul de cvalificațiune preotească, în localul consistorial din Arad. Au presat examenul cu succes următorii candidați: Ioan Iosif Ardelean, Valerie Fenlăcan, Zaharie Moga, Teodor Leucuța, Dimitrie Vușcan, Emil Ceontea, Constantin Gherga și Romul Ganea.

* *Sinod archidieceșan gr. cat. român.* „Uni-rea“ spune, că în luna Maiu a anului curent se va ținea în Blaj sinodul archidieceșan al bisericeii române unite, în cestiunea îmbunătățirii stărei materiale a clerului român unit din archidieceșana Blajului.

* *Sfirșitul unui proces secular.* Curia a adus zilele acestea decisiune într'un proces secular, ce se purta între niște comune românești cu altele, comune săsești, din apropierea Bistriței, pentru niște munți. La tribunal au câștigat Sașii, la curtea de apel Români. Curia a dat câștig de cauza Sașilor, ceea-ce de sigur va provoca multă amărăciune în comunele românești, cari se aflau încă de prin secolul XVIII în posesiunea munților litigioși.

* *Infintarea unui cimitir bisericesc n-o poate interzice o comună.* Conducerea bisericească

dela St. Petru și Paul în K. a cerut incuviințare pentru infintarea unui cimitir în comuna St. Peter. Această cerere a fost respinsă în prima instanță de comună, apoi pe calea recursului de comitetul provincial. Curtea de administratie (Verwaltungsgerichtshof) a admis însă prin sentința din 24 Iunie 1903 Nr. 7054 recursul conducerii bisericești cu următoarea motivare: Provocarea comunei St. Petru la autonomie nu încapă în acest cas. Căci întrebuintarea unui loc pentru înmormântări e un efluc al dreptului de proprietate asupra lui, eară după § 354 al codului civil poate face un proprietar cu substanța ce voește. Conducerea bisericească ca reprezentată a bisericeii respective are dreptul de a-și infintă un cimitir bisericesc, întrucât o poate face aceasta din mijloacele proprii. Comuna parochială, nu comuna ca atare, din St. Peter s'ar putea opune, dacă ar fi atrasă la palată. Infintarea de cimitire bisericești în genere nu cade în competența comunei politice, ci a organelor bisericești. Paragraful 3 lit. d. al legii din 30 April 1870, la care se provoacă comuna, normează numai, cine e obligat prin lege, de-a infintă cimitire, dacă aceste sunt reclamate de împrejurări sanitare. Dacă comuna e obligată, să infinteze un cimitir, apoi de aici nu rezultă, că organele bisericești n'ar avea dreptul, de-a infintă de bună voie cimitire, se' ntelege, dacă observă prescripțiile sanitare. Conducerea bisericească nici n'ar fi avut să se adreseze către administrația statului; căci numai aceasta e îndreptătită după § 1 lit. g. al legii citate de-a interzice infintarea unui cimitir din cauze sanitare. Numai dacă e vorba de construirea unor edificii în cimitir, are și comuna politică oareșicare ingerență. („Cand.“)

* *Lege contra beției.* În Dietă s'a prezentat un proiect de lege din inițiativă parlamentară, pentru a se pedepsi ori-cine va fi găsit beat pe stradă.

Proiectul este bun, și bine văzut de membrii societăților anti-alcoolice.

Guvernul încă nu s'a pronunțat dacă și va însuși acel proiect de lege sau nu.

* *E pedeapsa corporală a unui copil pentru scopuri educative punibilă?* — Invățătoarea Maria L. a fost rugată de parochul din L., ca să priveghieze copiii la serviciul divin. Spre a susține ordinea, a palmuit ea pe mai mulți copii „deoare-ce numai acest mijloc are efectla copii de țărani,“ cum s'a exprimat. Tatăl unui băiat dintr'aceștia a prir-o pe invățătoare, ear' pretura a condamnat-o după § 496 (maltratare publică). Curtea de cassatie însă a anulat prin decisiunea plenară din 5 Mai 1903 N. 6803 această sentință și a ordonat pertractare nouă. Obiectul unei ofense poate fi și un copil, care intră, indată ce începe a frecventa școala, într'un cerc de obligațiuni, a dovedit deci o personalitate morală. Cu toate aceste are să se ieie în considerare împrejurarea, că invățătoarea a fost rugată de paroch, ca să-i supraveghieze pe copii. Pedepsei i-a lipsit scopul de-a atinge onoarea copiilor, ea a avut loc mai virtos animo corrigendi. Stând chestia așa, are să se de judece după § 413. După acest paragraf poate fi tras invățătorul, dacă a mers prea

departe în alegerea mijloacelor de pedepsire, numai atunci la răspundere, pe cale disciplinară și judecătorească, dacă pentru copil a rezultat de aici o daună corporală. (Candela.)

Concurs.

Pe baza onclusului Venerabilului Consistor diecesan de sub 15/28 Ian. a. c. nr. 337 se descrie concurs nou pe parochia vacantă din Zărând cu durată de 30 zile după prima publicare în foaia oficială și fiind că la concursul de mai înainte nu s'au prezentat recurenți cu evaluări de clasa primă numai unul, astfeliu la acest concurs se primesc recurenți și cu evaluări pentru parochii de clasa a 2.

Venitele parochiei sunt: 1. Folosirea a unei sesii pământ; 2. — 800 cor în bani gata din cassa culturală solvînd în rate trei-lunare ca rescupărarea de bir și de stole reduse; 3. Intregirea stabilită dela Inaltului ministru, 4. un intravilan parochial, cari toate la olaltă ating suma de 1600 cor.

Recurenții și vor substerne petitele pe calea P. On. Oficiu protopresbiteral din Jenopolea (Borosenj) și se vor prezenta vre-odată sub durata concursului la sf. biserică spre a-se arăta poporului.

Zărând la 25 Ianuarie 1904

Comitetul parochial

Aureliu Iancu

Lazar Oprean

președinte

notar.

Cu știrea mea Constantin Gurban protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din Chesinți, în protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin strămutarea preotului At. Todan de acolo la altă parochie, se descrie concurs cu termen de 30 de zile de la prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu această parochie sunt: 1) Una sesiune par. constătătoare din 30 jug. pământ; 2) Un intravilan parochial; 3) Birul și stola usuată dela parochieni; 4) Intregirea dotațiunii dela stat după evaluări alegîndului preot.

Dela recurenți se recere evaluări pentru parochii de cl. I., se observă, că în cât nu vor fi recurenți cu evaluări de cl. I., vor fi admiși la candidare și recurenți cu evaluări pentru parochii de cl. II.

Recurenții sunt avisați ca recursurile lor instruite cu documentele de evaluări recerute legale, și adresate comitetului parochial din Chesinți, până la termenul susindicat, cu observarea dispozițiilor §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii, să le substearnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa) ear' în vre-o Duminecă ori sîrbătoare să se prezente în sfînta biserică din Chesinț pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Voicu Hamsea protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din comuna Bruznic, în protopresbiteratul Lipovei — se descrie concurs cu termen de 34 zile dela prima publicare în foaia diecesana „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt împreunate cu acest post:

1) Una sesiune par. de 32 jug. pământ parte-arători, parte fînați.

2. Un intravilan de 1/2 jug.

3. Un estravilan de 1/2 jug.

5. Birul preoțesc dela 192 Nr. case, câte 1 măsură cucuruz despoiat și una spene grâu, ori 2 cor. în bani, și stolele usuate.

5. Eventuală întregire a dotațiunii preoțești dela stat, după evaluări alegîndului preot.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor, instruite cu documentele recerute legale și adresate Comitetului parochial din Bruznic, să le substearnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa) până la termenul sus indicat, precum și să se prezente în vre-o Duminecă ori sîrbătoare în sf-ta biserică din Bruznic, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Dat din ședința comitetului parochial din Bruznic ținută la 4/17 Dec. 1903.

George Marcu,

Titus Popescu,

preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu mine: Voicu Hamsea, m. p. protopresbiter.

—□—

3—3

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-ni preoți și învățatori precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele îmi garantez deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgînd atențiunea On. public asupra împregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumusețeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIUC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură